

ACADEMIA ROMÂNĂ
INSTITUTUL DE CERCETARE A CALITĂȚII VIEȚII

RAPORT SOCIAL: 2014
Evaluarea Capacității Agenției Naționale pentru Romi

Coordonator al colecției
ȘTIINȚE PSIHO-SOCIALE: Mihaela Tomiță

Copyright © 2014, **Editura Pro Universitaria**

Toate drepturile asupra prezentei ediții aparțin
Editurii Pro Universitaria

Nicio parte din acest volum nu poate fi copiată fără acordul scris al **Editurii Pro Universitaria**

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

Raport social 2014 : evaluarea capacității Agenției Naționale pentru

Romi / coord.: prof. univ. dr. Cătălin Zamfir, asist. cercet. Viorica
Rotaru, asist. cercet. Marian Runceanu. - București : Pro

Universitaria,

2014

Bibliogr.

ISBN 978-606-26-0023-5

I. Zamfir, Cătălin (coord.)

II. Rotaru, Viorica (coord.)

III. Runceanu, Marian (coord.)

323.1(=214.58)(498)

ICCV

Raport social: 2014
EVALUAREA CAPACITĂȚII
AGENȚIEI NAȚIONALE PENTRU ROMI

Coordonator: Prof.univ.dr. Cătălin ZAMFIR

Asistent cercetare: Viorica ROTARU

Asistent cercetare: Marian RUNCEANU

ACADEMIA ROMÂNĂ
INSTITUTUL DE CERCETARE A CALITĂȚII VIEȚII
București, 2014

ICCV este unul dintre cele mai importante institute de cercetare în domeniul social din România. Rezultatele activității cercetătorilor ICCV au fost publicate în peste 200 de cărți și culegeri de studii, 1.000 de studii de specialitate, o parte dintre acestea în reviste și volume din străinătate și aproximativ 300 de rapoarte de analiză socială solicitate de instituții naționale și internaționale.

Mai multe informații despre ICCV și rezultate din activitatea de cercetare găsiți pe Internet la www.iccv.ro

Contact:

*Casa Academiei Române
Calea 13 Septembrie nr. 13, etaj 2
Sector 5, București*

Tel: 021 318 24 61

Fax: 021 318 24 62

Email: secretariat.iccv@gmail.com

*Toate drepturile asupra acestei ediții aparțin
Institutului de Cercetare a Calității Vieții.*

Apărut 2014

Introducere

Acest Raport a fost realizat la inițiativa Ministerului Muncii, Familiei și Protecției Sociale care a simțit nevoia de a supune analizei funcțiile, poziția instituțională și activitatea Agenției Naționale pentru Romi.

Pentru Institutul de Cercetare a Calității Vieții, această analiză a reprezentat o oportunitate științifică importantă de a continua programul său de cercetare a situației social-economice a populației de romi, pe care l-a dezvoltat din 1991.

Datorăm mulțumirile noastre liderilor romi care ne-au oferit cu generozitate punctele lor de vedere, făcând astfel posibilă realizarea acestui proiect. Menționându-i este o datorie de onoare de care astfel ne achităm.

În mod special este de datoria noastră să menționăm suportul prietenos acordat de domnul Vasile Daniel, președinte al ANR, și de domnul Codrin Scutaru, secretar de stat al Ministerului Muncii, Familiei și Protecției Sociale. Mulțumiri și pentru doamna Mariea Ionescu, consilier ANR, care ne-a ajutat să oferim un text cât mai corect informațional cu putință. Doamnei consilier Plebis Ivan de la ANR îi datorăm de asemenea recunoștința noastră pentru suportul științific și administrativ acordat.

În inițierea și realizarea acestui Raport este de menționat, cu toate mulțumirile noastre, și contribuția doamnei expert Alina Marinoiu.

*

*

*

Obiectivul acestui Raport este de a analiza poziția instituțională a ANR și de a identifica oportunitățile instituționale, dar și limitele realizării misiunii ANR. A face propuneri de îmbunătățire a posibilităților de funcționare ale ANR.

Analiza va fi realizată în trei perspective:

Perspectivă istorică: Analiza situației actuale a ANR ca fază într-un proces istoric de schimbare/ dezvoltare a politicii față de romi.

Perspectiva contextuală: Analiza ANR în contextul său instituțional, în relațiile cu celelalte instituții implicate în politica pentru romi și cu

organizațiile neguvernamentale. Politica UE pentru romi reprezintă un factor extrem de important de luat în considerare.

Capacitatea ANR în raport cu misiunea sa posibilă. Analiza poziției instituționale și a funcțiilor ANR în raport cu misiunea determinată de legea sa, dar și cu ceea ce se poate considera ce misiunea ar trebui să aibă o asemenea instituție.

Lista abrevierilor

ANR	Agenția Națională pentru Romi
BIR	Barometrul Incluziunii Romilor
BJR	Birourilor județene pentru romi
BJR	Birouri Județene pentru Romi
BR	Birouri Regionale
CASPIS	Consiliul Antisărăcie și Promovare a Incluziunii Sociale
CIMN	Comitetul Interministerial pentru Minoritățile Naționale
CMN	Consiliul pentru Minoritățile Naționale
CMR	Comisiile Ministeriale pentru Romi
DPMN	Departamentul pentru Protecția Minorităților Naționale
FSD	Fundația pentru o Societate Deschisă
GIL	Grupuri de inițiativă locale
GLL	Grupuri de lucru locale
GLM	Grupuri de lucru mixte
GTL	Grupuri Tehnice de Lucru
JIM	Join Inclusion Memorandum
MAI	Ministerul Afacerilor Interne
MMFPS	Ministerul Muncii, Familiei și Protecției Sociale
ONISR	Oficiul Național pentru Integrarea Socială a Romilor
ONR	Oficiul Național pentru Romi
OPR	Oficiul pentru Problemele Romilor
PNAinc	Planul Național Antisărăcie și Promovare a Incluziunii Sociale
UE	Uniunea Europeană

1. O trecere sumară în revistă a situației actuale a romilor

În momentul actual, problema populației de romi este în România și în Europa într-un punct critic.

În centrul și estul Europei, marea majoritate a populației de romi are o situație social-economică precară, caracterizată de o sărăcie severă și o poziție marginală: nivel scăzut de educație, ocupare marginală și fluctuantă, condiții precare de locuit, accentuate de atitudinea tradițională de discriminare, imagine negativă, dar și de un stil de viață tradițional caracterizat ca o strategie de supraviețuire în poziția de sărăcie severă și marginalizare care accentua separarea de restul populației.

Situația social-economică a romilor, deși nu există date clare, pare a se fi înrăutățit pe ansamblu în ultimele decenii. Chiar dacă s-au produs îmbunătățiri a unui segment al populației de romi, dar cu siguranță segmentul majoritar sărac s-a lărgit și adâncit în sărăcie. Polarizarea social-economică a romilor a fost în perioada tranziției accentuată. Beneficiile și costurile au fost distribuite foarte inegal.

Probabil că cel mai grav aspect este apariția și creșterea unor **pungi rome de sărăcie severă**, populate aproape în totalitate de romi. Adevărate ghetouri care accentuează și fixează excluziunea. Sunt romi individuali difuzați în masa populației dominante, mai ușor de susținut prin politici de intervenției. Dificultatea actuală este a pungilor de sărăcie adâncite într-o sărăcie multiplă extremă, greu de resorbit social.

Comunitățile de romi reprezintă o concentrare a tuturor problemelor interrelate: nivel de ocupare scăzut, dominată de formele precare, sărăcie severă, locuințe precare sau mai mult, improvizate, participare școlară foarte scăzută, acces la sănătate marginală, acces subminimal la utilitățile publice (electricitate, apă, canalizare), izolare spațială cu mijloace de transport precare. Se pare că majoritatea populației de romi se plasează în acest pungi de sărăcie.

„Comunitățile de Romi din România. O hartă a sărăciei comunitare prin sondajul PROROMI”, iulie 2005.

Cea mai mare parte a populației de romi trăiește în comunități mari de peste 500 persoane sau medii între 200 și 500.

Circa 60% din totalul comunităților de romi sunt sărace, iar la nivelul acestora trăiește mai mult de 50% din totalul populației de etnie Roma.

Barometrul Incluziunii Romilor (BIR), editat de FSD, București, 2006.

În 2007, cercetările reunite în Barometrul Incluziunii Romilor (Fundația pentru o Societate Deschisă), arătau că romii trăiesc în marea lor majoritate în zonele periferice ale localităților (83%), în comunități compacte (77%). Doar 40% dintre ei dețin o locuință în proprietate și un sfert locuiesc în case proprietatea părinților, preponderent în mediul rural. În mediul urban, 14,2% au locuințe închiriate de la stat și doar 1,2% locuințe sociale. Un procent de 66% din populația aparținând minorității rome au un contract legal valabil, 4% au contracte expirate iar 30% nu au nici o formă de contract a locuinței în care stau. Un procent semnificativ (2,7%) trăiesc în locuințe improvizate, aproximativ 13% dintre romii ce nu au acces la electricitate în casă, față de 2% din cetățenii aparținând altor etnii. În zonele urbane doar 27% dintre cetățenii aparținând minorității rome au apă curentă în casă, față de 90% dintre cei de alte etnii, 53% dintre gospodăriile rome erau dotate cu frigider, față de 92% ale persoanelor care aparțin altor etnii, iar 8% dintre gospodăriile rome aveau un calculator, față de 24% dintre vecinii care nu aparțin minorității rome din aceleași localități.

Probabil că existau și înainte, mai ales la sate, grupări de romi cu un grad ridicat de izolare față de cealaltă populație. Dar ele au explodat după 1989 datorită mai multor factori: retrocedarea locuințelor către vechii proprietari și expulzarea lor din locuințe, creșterea prețului terenului și a locuințelor, scăderea sistemului salarial care a afectat masiv pe romi, ocupații precare, cu venituri scăzute și nesigure; la care se adaugă politica neoliberală, a statului mic. Se accentuează segregarea spațială (*Programul SPAREX coordonat de Eniko Vincze*).

Tolerarea de către autoritățile publice și plasarea informală grupată a romilor, în lipsa unei strategii teritoriale/ urbane locale care să ofere un spațiu de construcție decentă, și lipsa sprijinului de construcție la nivel minim decent.

Reproducerea generațională a mizeriei se accentuează în aceste pungi/ ghetouri.

Precaritatea condițiilor de viață ale majorității romilor prezintă un nivel foarte ridicat de *interdependentă* a deficitelor în toate sferele vieții și *constanță în timp*. Această caracteristică face ca problemele sociale să fie sistemice: intervenția pe un anumit component este anulat de interacțiunea cu celelalte probleme și să fie nu individuale, ci colective. Ele sunt ale întregii comunități, cele mai multe peste 500 de persoane. În plus, se pare că cele mai multe pungi de sărăcie probabil în loc de a fi absorbite au crescut ca dimensiuni și s-au adâncit în sărăcie și excluziune socială. Excluziunea are deci un caracter *integrat, atât la nivel individual, cât și colectiv*.

În plus, ele au constanță în timp, în cursul vieții (deficitul de școlaritate are efecte pe toată viața) și tind să se transmită din generație în generație.

Putem formula, în concluzie, problema romilor, constituită în istorie, în următorii termeni: *o situație social-economică precară întărită de un stil de viață dezvoltat ca strategie de supraviețuire în condiții de sărăcie severă și marginalizare*.

Stilurile de viață tradiționale ale tuturor populațiilor cunosc o continuă schimbare în procesul de integrare într-un proces colectiv de modernizare. Starea de fixare a marginalității, în condiții de sărăcie extremă, a încetinit procesul de modernizare a stilului de viață tradițional al romilor și, ceea ce este mult mai grav, o subdezvoltare cronică a culturii roma. Succesul social, integrare în modul modern de viață, a însemnat pentru mulți romi abandonul stilului de viață tradițional și a culturii roma și de integrare în contextul social-cultural dominant. Acest proces se produce la toate minoritățile etnice.

Toate recensămintele se confruntă cu o problemă care într-o oarecare măsură este normală. Doar o parte din populația de romi, după estimările făcute de sociologi, ea se ridică până la jumătate, nu se declară la recensăminte ca romi, ci români sau, în unele comunități maghiare, maghiari. De altfel, *Constituția țării* a plasat autoidentificarea etnică ca un drept individual.

Nu există studii asupra mecanismele autoidentificării etnice a unei părți importante a populației de romi. În mentalitatea colectivă există unele